

FAZAKAS SÁNDOR

Emlékezés és megbékélés

A MÚLTAL VALÓ SZEMBESÜLÉS
EGYHÁZI ÉS TEOLÓGIAI
KRITÉRIUMAI

KIADJA
A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ
KÁLVIN JÁNOS KIADÓJA
BUDAPEST, 2004

TARTALOM

Előszó	7
1. <i>A múlttal való szembesülés – egyházi és társadalmi probléma</i>	11
1.1. Elintézetlen kérdés?	11
1.2. A múlt feldolgozása – teológiai feladvány?	13
1.3. A múlt feldolgozásának komplexitása	17
1.3.1. Jogi szint	17
1.3.2. Politikai sík	18
1.3.3. Mentális vetület	19
1.4. Kommunikatív és kulturális emlékezet	21
1.5. Kockázatok és veszélyek	25
1.5.1. „Tribunalizálás”	25
1.5.2. „Perszonifikálás”	27
2. <i>Bűn és bűnismeret</i>	29
2.1. A kontextualitás kérdése	29
2.2. A bűn meghatározása	35
2.2.1. Filozófiai megközelítés	35
2.2.2. Büntetőjogi szempont	37
2.2.3. Etikai bűnértelmezés	38
2.2.4. Teológiai bűnértelmezés	39
2.3. „Szekuláris” bűnismeret és bűnvallás	41
2.4. Bűnismeret és bűnvallás akadályai	44
2.4.1. A félelem	44
2.4.2. Általánosítás	45
2.4.3. Az egyház bűne	46
2.5. Bűnismeret és istenismeret	47
3. <i>Egyház és bűnvallás</i>	55
3.1. Egyház mint a bűnismeret és a bűnvallás helye	55
3.2. Problémák	58
3.2.1. Szelektív bűnértelmezés és etikai redukcionizmus	58

3.2.2.	A kibernetikai szempont	62
3.2.3.	Modern kori ellenérzések a kegyelem- és bűnbocsánat-hirdetéssel szemben	67
3.3.	Kollektív bűn – és az egyház bűne?	70
4.	<i>Megbékélés és megbocsátás</i>	81
4.1.	Egy teológiai fogalom recepciójának problémája	81
4.2.	Bűnhődés és megbocsátás – a megbékélés alapja	86
4.3.	Az isteni megbékélés és az etika	96
4.4.	Még egyszer a kérdésről az interdiszciplinaritás jegyében	100
4.5.	Megbocsátás mint politikai kategória?	103
4.5.1.	Etikai megközelítés	103
4.5.2.	A politikai filozófia szemléletmódja	106
4.5.3.	Jogelméleti megközelítés	107
4.5.4.	Teológiai és/vagy politikai értelmezés?	108
5.	<i>A megbékélés modelljei</i>	113
5.1.	„Igazság és Megbékélés” – Dél-Afrika	113
5.2.	„Igazságosság” – A SED-diktatúra felszámolása Németországban	120
5.3.	A magyar dilemma – igazságtétel vagy folyamatosság?	129
5.3.1.	Politikai paktum?	129
5.3.2.	Társadalom-lélektani tényezők	131
5.3.3.	Jogi dilemmák – politikai érdekek	133
5.3.5.	Egyház és teológia	139
6.	<i>Összegzés és kitekintés: a megbékélés ethosza</i>	147
6.1.	Teológiai dimenzió (theologia crucis)	148
6.2.	A különbségtétel készsége	150
6.3.	A jogi felelősségre vonás minimuma – perspektívák nyitva tartása	152
6.4.	Ideológia-kritika és a jelen bűnei	153
6.5.	A moralizmus és kritikája	155
6.6.	A megigazulásról szóló örömhír hármas elkötelezése	156
6.6.1.	Szolidaritás a bűnösökkel	157
6.6.2.	Felhívás a megtérésre – meghívás a gyülekezetbe	158
6.6.3.	Az őrállói tiszt tudatosítása	159
6.7.	Zárszó	161
	Felhasznált és figyelembe vett irodalom	163
	Zusammenfassung	177